

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ประการคือ (1) เพื่อพัฒนาองค์ประกอบสมรรถภาพที่จำเป็นของครูในฐานะผู้ประเมินภายใน (2) เพื่อกำหนดน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบสมรรถภาพที่จำเป็นของครูในฐานะผู้ประเมินภายในโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ และโดยการใช้กระบวนการเข้าถึงชั้นทามติแบบพหุลักษณะ และ (3) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบที่ใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบกับกระบวนการเข้าถึงชั้นทามติแบบพหุลักษณะ (MACR)

องค์ประกอบที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการสำรวจความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในปีการศึกษา 2548-2549 จำนวน 302 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis)

สำหรับขั้นตอนการกำหนदनน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบสมรรถภาพที่จำเป็นของครูในฐานะผู้ประเมินภายใน ผู้วิจัยนำองค์ประกอบที่ได้ในขั้นตอนแรกมาสร้างเป็นแบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 75 คน จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสถิติพื้นฐานและวิเคราะห์องค์ประกอบโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows และคำนวณหาน้ำหนักความสำคัญโดยใช้กระบวนการเข้าถึงชั้นทามติแบบพหุลักษณะด้วยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean) ค่าพิสัย (range) และร้อยละของผู้ที่ให้ค่าความสำคัญมากกว่า 75 และน้อยกว่า 50 คะแนน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถภาพที่จำเป็นของครูในฐานะผู้ประเมินภายใน พบว่ามี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้ทางการประเมินและเทคนิควิจัย (มีองค์ประกอบย่อย คือ มีความรู้ในการออกแบบประเมิน มีความรู้ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน มีความรู้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีความรู้ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล มีวุฒิการศึกษา/การฝึกอบรมทางการประเมิน และมีความรู้เรื่องเกณฑ์/มาตรฐานที่ใช้ในการประเมิน) 2) ทักษะในการประเมิน (มีองค์ประกอบย่อย คือ สามารถเขียน/รายงานผลการประเมินได้ตรงตามสภาพจริง สามารถวางแผนและบริหารจัดการการประเมิน สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ สามารถพัฒนาทักษะการประเมินของตนอย่างต่อเนื่อง และใช้สารสนเทศเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ) 3) จรรยาบรรณในการ

ประเมิน 4) บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย และ 5) ความรู้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง โดยอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 25.152 16.054 12.060 9.636 และ 8.492 ตามลำดับ ทั้ง 5 องค์ประกอบสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 71.394

2. ผลการกำหนดน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบสมรรถภาพที่จำเป็นของครูในฐานะผู้ประเมินภายใน

2.1 ผลการกำหนดน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบโดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเรียงตามลำดับค่าน้ำหนักความสำคัญจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ทักษะในการประเมิน (22.62%) ความรู้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (21.50%) บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย (20.19%) ความรู้ทางการประเมินและเทคนิควิจัย (18.85%) และจรรยาบรรณในการประเมิน (16.84%) ทั้ง 5 องค์ประกอบสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 62.431

2.2 ผลการกำหนดน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบโดยใช้กระบวนการเข้าถึงจันทามติแบบพหุลักษณะ เรียงตามลำดับค่าน้ำหนักความสำคัญจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ จรรยาบรรณในการประเมิน (21.72%) ความรู้ทางการประเมินและเทคนิควิจัย (21.48%) ทักษะในการประเมิน (20.48%) บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย (18.54%) และความรู้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (17.78%)

3. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบ ระหว่าง วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ และกระบวนการเข้าถึงจันทามติแบบพหุลักษณะ พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญที่ได้จากกระบวนการเข้าถึงจันทามติแบบพหุลักษณะมีค่าใกล้เคียงกับวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบใน 3 องค์ประกอบหลัก คือ องค์ประกอบที่ 1 "ความรู้ทางการประเมินและเทคนิควิจัย" องค์ประกอบที่ 2 "ทักษะในการประเมิน" และองค์ประกอบที่ 4 "บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย" ส่วนองค์ประกอบที่เหลือ 2 องค์ประกอบ มีน้ำหนักความสำคัญที่แตกต่างกัน องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญแตกต่างกันมากที่สุด คือ องค์ประกอบ "จรรยาบรรณในการประเมิน" ซึ่งพบว่า น้ำหนักความสำคัญเมื่อกำหนดโดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (ร้อยละ 16.84) มีค่าน้อยกว่ากระบวนการเข้าถึงจันทามติแบบพหุลักษณะ (ร้อยละ 21.72) คิดเป็นความแตกต่างร้อยละ 3.72 และเมื่อทำการเปรียบเทียบโดยนำอันดับของค่าน้ำหนักความสำคัญที่ได้จาก 2 วิธีดังกล่าว พบว่า มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก กล่าวคือ วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด มีความสำคัญเป็นอันดับ 1 คือ องค์ประกอบ "ทักษะในการประเมิน" และองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญน้อยที่สุด มีความสำคัญเป็นอันดับสุดท้าย คือ องค์ประกอบ "จรรยาบรรณในการประเมิน" ส่วนกระบวนการเข้าถึงจันทามติแบบพหุลักษณะนั้นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด มีความสำคัญเป็นอันดับ 1 คือ องค์ประกอบ "จรรยาบรรณในการประเมิน" และองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญน้อยที่สุด มีความสำคัญเป็นลำดับสุดท้าย คือองค์ประกอบ "ความรู้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง"

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ 1) องค์ประกอบสมรรถภาพที่จำเป็นของครูในฐานะผู้ประเมินภายใน 2) ความแตกต่างระหว่างค่าน้ำหนักความสำคัญที่ได้จากวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบและกระบวนการเข้าถึงฉันทามติแบบพหุลักษณะ และ 3) ข้อจำกัด ปัญหา และข้อสังเกตที่ได้จากการทำกระบวนการเข้าถึงฉันทามติแบบพหุลักษณะ

1. เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถภาพที่จำเป็นของครูในฐานะผู้ประเมินภายใน พบว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบทั้งหมด 5 องค์ประกอบ เรียงตามลำดับที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ คือ (1) ความรู้ทางการประเมินและเทคนิควิจัย (มี 6 องค์ประกอบย่อย คือ มีความรู้ในการออกแบบการประเมิน มีความรู้ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ประเมิน มีความรู้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีความรู้ในการวิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล มีวุฒิการศึกษา/การฝึกอบรมทางการประเมิน และ มีความรู้เรื่องเกณฑ์/มาตรฐานที่ใช้ในการประเมิน) (2) ทักษะในการประเมิน (มี 5 องค์ประกอบย่อย คือ สามารถเขียนรายงานผลการประเมินได้ตรงตามสภาพจริง สามารถวางแผนและบริหารจัดการการประเมิน สามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ สามารถพัฒนาทักษะการประเมินของตนอย่างต่อเนื่อง และใช้สารสนเทศเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ) (3) จรรยาบรรณในการประเมิน (4) บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย และ (5) ความรู้ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้องค์ประกอบใกล้เคียงกับแนวคิดของ ศิริชัย กาญจนวาสี (2545); เยาวดี รางชัยกุล วิบูลย์ศรี (2546); Stufflebeam และคณะ (1971); Boruch และ Cordray (1980); Cronbach และคณะ (1980); Guba และ Lincoln (1981); NSDTA (1993) ซึ่งกล่าวไว้ว่า สมรรถภาพผู้ประเมินประกอบไปด้วย ความรู้ทางการวิจัยและประเมินผล ความรอบรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น สังคมวิทยา จิตวิทยาเพื่อช่วยในการวิเคราะห์ปัญหา มีจรรยาบรรณในการประเมิน มีมนุษยสัมพันธ์ และมีบุคลิกลักษณะเฉพาะตัว อาทิ การเป็นคนช่างสังเกต ละเอียดรอบคอบ มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

2. ผลการเปรียบเทียบค่าน้ำหนักความสำคัญที่ได้จากกระบวนการเข้าถึงฉันทามติแบบพหุลักษณะและการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า ในแง่ของร้อยละค่าน้ำหนักความสำคัญที่ได้จาก 2 วิธีดังกล่าว มีความใกล้เคียงกันมาก โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบมีร้อยละของค่าน้ำหนักความสำคัญอยู่ในช่วง 16.84–22.62 ส่วนกระบวนการเข้าถึงฉันทามติแบบพหุลักษณะอยู่ในช่วง 17.78–21.72 ซึ่งจะเห็นว่า มีช่วงของร้อยละที่ใกล้เคียงกันมาก ดังนั้น ในบางสถานการณ์ที่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลวิจัยที่มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา หรืองบประมาณที่ใช้ อาจใช้กระบวนการเข้าถึงฉันทามติแบบพหุลักษณะไปใช้แทนการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ โดยน้ำหนักความสำคัญที่ได้มีความใกล้เคียงกันมาก แต่ข้อสังเกตอย่างหนึ่งที่พบ คือ เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบจะมีความแตกต่างกันในเรื่องของ

อันดับความสำคัญค่อนข้างมาก กล่าวคือ ในขณะที่วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ "จรรยาบรรณในการประเมิน" เป็นอันดับสุดท้าย แต่กระบวนการเข้าถึงชั้นทามติแบบพหุลักษณะให้ความสำคัญเป็นอันดับที่ 1 ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก คนไทยมักให้ความสำคัญในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม โดยเชื่อว่า เมื่อมีคุณธรรมแล้วก็จะสามารถพัฒนาตนเองจนเกิดเป็นความรู้ และทักษะในทางที่ถูกต้องได้ ดังมีคำกล่าวที่ว่า "คุณธรรมนำความรู้" อีกทั้งองค์ประกอบจรรยาบรรณในการประเมิน เป็นเรื่องที่จะละเอียดอ่อนและมีความเป็นนามธรรมค่อนข้างมาก ซึ่งมนุษย์มักจะให้ความสำคัญในประเด็นเหล่านี้ วิธีการกำหนดน้ำหนักความสำคัญที่ใช้กระบวนการเข้าถึงชั้นทามติแบบพหุลักษณะ ซึ่งเป็นวิธีที่ตัดสินความสำคัญจากความเห็นร่วมของกลุ่มเป็นสำคัญจึงให้ความสำคัญขององค์ประกอบนี้อยู่ในอันดับต้น ๆ ในขณะที่วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบนั้น เป็นการใช้กระบวนการทางสถิติ และการคิดคำนวณ ในการตัดสินความสำคัญ ผลที่ได้จึงมีความแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม ควรมีการวิจัยเพื่อตรวจสอบประเด็นนี้ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญหลาย ๆ กลุ่ม เพื่อตรวจสอบในผลที่ได้ในอีกครั้งหนึ่ง

3. การกำหนดน้ำหนักความสำคัญโดยใช้กระบวนการเข้าถึงชั้นทามติแบบพหุลักษณะนั้นมีข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนผู้เข้าร่วมวิจัย ไม่ควรเกินกลุ่มละ 10 คน โดย Vanderwood และคณะ (1993) ได้เสนอจำนวนสมาชิกกลุ่มละ 4-10 คน ส่วน King และคณะ (2001) เสนอจำนวนสมาชิกกลุ่มละ 3-10 คน ทั้ง 2 แนวคิดให้เหตุผลไว้ว่า เพื่อความสะดวกในการอภิปรายรายองค์ประกอบ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า จำนวนสมาชิกในกลุ่มมีผลต่อการเข้าถึงชั้นทามติ โดยในกลุ่มที่มีสมาชิคน้อยจะเข้าถึงชั้นทามติได้ง่ายกว่ากลุ่มที่มีสมาชิกมาก อีกทั้งในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นนั้น กลุ่มที่ผู้วิจัยมีความสนิทสนมคุ้นเคยเป็นพิเศษ จะมีบรรยากาศในการอภิปรายที่สนุกสนานและเป็นกันเอง กลุ่มตัวอย่างจะให้ความร่วมมือแสดงความคิดเห็นได้มากกว่ากลุ่มที่ผู้วิจัยไม่คุ้นเคย อาจเป็นเพราะกลุ่มที่ผู้วิจัยคุ้นเคยเป็นพิเศษ มีความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และวิธีการของกระบวนการเข้าถึงชั้นทามติแบบพหุลักษณะเป็นอย่างดี รวมถึงการสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในการประชุมกลุ่มก็เป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นในการทำกระบวนการเข้าถึงชั้นทามติแบบพหุลักษณะในครั้งต่อไป ควรให้ความสำคัญกับขั้นตอนในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างซึ่งควรเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษา มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และเต็มใจให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างควรมีความเข้าใจถึงลำดับขั้นตอนของกระบวนการเข้าถึงชั้นทามติแบบพหุลักษณะเป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงควรเน้นย้ำและทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่างก่อนที่จะเริ่มกระบวนการ และในการนำอภิปรายนั้นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator/moderator) จำเป็นต้องมีความสามารถในการนำอภิปรายและสร้างบรรยากาศในการอภิปรายให้เป็นกันเอง เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นความต้องการของกลุ่มที่เรียกว่า "ชั้นทามติ" ความสามารถของผู้อำนวยความสะดวกจึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อผลการวิจัย เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีกลุ่ม

ตัวอย่างบางส่วนที่ยังไม่แสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร และประเด็นที่จะนำมาศึกษา ควรเป็นประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเพลิดเพลิน รวมถึงการให้ค่าความสำคัญจาก 0-100 เป็นช่วงที่ทำให้คะแนนมีค่าห่างกันมาก ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการปรับให้ช่วงคะแนนแคบลงกว่าเดิมได้ รวมถึงจำนวนรอบของการให้ค่าความสำคัญอาจมีการใช้เกณฑ์ของเทคนิคเดลฟายมาประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้ โดยอาจใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ (quartile deviation: Q.D) ซึ่งมีความละเอียดมากกว่าการใช้ค่าพิสัย (range) มาใช้ในการเข้าถึงชั้นทามติก็ได้ ข้อจำกัดของการวิจัยครั้งนี้อีกประเด็นหนึ่งคือ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) เพื่อรวมกลุ่มตัวแปรต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบทำให้ต้องตั้งชื่อองค์ประกอบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใหม่ ซึ่งอาจส่งผลให้การกำหนดน้ำหนักความสำคัญของกลุ่มตัวอย่างจากงานวิจัยครั้งนี้มีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นได้ ถ้ากลุ่มตัวอย่างไม่ทำความเข้าใจตัวแปรของแต่ละองค์ประกอบที่อธิบายไว้ในแบบสอบถามให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรนำองค์ประกอบและรายการสมรรถภาพที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประเมินสมรรถภาพที่จำเป็นของครูในฐานะผู้ประเมินภายใน เพื่อใช้ในการวางแผนและติดตามการพัฒนาสมรรถภาพของครู ผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้ครูมีศักยภาพ ความรู้ความเข้าใจในการประเมิน จนสามารถปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สำหรับผู้ปฏิบัติงานที่ไม่สันทัดในการวิเคราะห์องค์ประกอบ อาจมีการนำกระบวนการเข้าถึงชั้นทามติแบบพหุลักษณะ ไปใช้แทนการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ในบางสถานการณ์ที่สามารถจัดประชุมกลุ่มได้ เนื่องจากกระบวนการเข้าถึงชั้นทามติแบบพหุลักษณะจะประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายได้มากกว่า รวมทั้งก่อให้เกิดการร่วมคิดรวมพลังในการกำหนดค่าความสำคัญขององค์ประกอบ อันจะนำไปสู่การใช้ผลของมติได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบ ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปศึกษาในลักษณะของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความแตกต่างและความเป็นประโยชน์ในการนำวิธีกำหนดน้ำหนักความสำคัญโดยใช้กระบวนการเข้าถึงชั้นทามติแบบพหุลักษณะไปเปรียบเทียบกับวิธีอื่น ๆ

เช่น วิธีค่าเฉลี่ยน้ำหนัก หรือ วิธีการเทคนิคเดลฟาย ซึ่งมีการใช้ค่าส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ (quartile deviation: Q.D) ในการวิเคราะห์การเข้าถึงฉันทามติ เป็นต้น